

Aan
De voorzitter van het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999) 4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
3 maart 2023
Ons kenmerk
Cft 202300023
Pagina
1/5

Uw kenmerk

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Bijlage

-

Onderwerp
Reactie op de vierde uitvoeringsrapportage 2022

Geachte heer Rijna,

Op 24 januari 2023 ontving het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) de uitvoeringsrapportage (UR) over het vierde kwartaal van 2022. Met dit schrijven ontvangt u op basis van artikel 22 van de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wet FinBES) de reactie van het Cft.

Toetsingskader

Het toetsingskader voor beoordeling van de UR wordt gevormd door de Wet FinBES aangevuld met de in het Besluit begroting en verantwoording openbare lichamen BES (BBV BES) opgenomen criteria.

Achtergrond

Bonaire leverde de vierde UR 2022 op 24 januari 2023 aan bij het Cft. Deze versie bevatte echter alleen cijfretabellen en geen enkele tekstuele toelichting. Op 31 januari 2023 verzocht het Cft Bonaire om de vierde UR alsnog te voorzien van een adequate toelichting, conform het overeengekomen format, en deze uiterlijk op 17 februari 2023 bij het Cft aan te leveren.¹ Het Cft ontving op 17 februari 2023 een aanvullende, echter nog zeer beperkte, toelichting.

Oordeel

De vierde UR 2022 toont USD 102,7 miljoen aan baten en USD 89,2 miljoen aan lasten, resulterend in een voorlopig positief resultaat van USD 13,5 miljoen voor het jaar 2022, een fors overschot.

¹ Cft, kenmerk Cft 202300011, Aanlevering vierde uitvoeringsrapportage 2022, d.d. 31 januari 2023.

Bonaire licht toe dat in het voorlopige positieve resultaat nog USD 12,7 miljoen aan verplichtingen moet worden verwerkt, waardoor het voorlopige positieve resultaat voor het jaar 2022 feitelijk USD 0,8 miljoen zou bedragen. Op basis van de verstrekte informatie is het Cft echter niet in staat deze berekening te beoordelen. De USD 12,7 miljoen aan verplichtingen is niet gespecificeerd, en onduidelijk is wanneer deze verplichtingen daadwerkelijk tot lasten zullen leiden, en derhalve tot een tekort of een overschot voor 2022.

Bonaire zet de realisatie tot en met het vierde kwartaal 2022 af tegen de begroting na wijzigingen. Bonaire voerde in 2022 vier begrotingswijzigingen door. De door de eilandsraad vastgestelde vierde begrotingswijziging (BW) gaat uit van USD 119,3 miljoen aan baten en lasten in 2022. De vierde UR toont echter USD 118,6 miljoen aan baten en lasten in 2022. Deze discrepantie wordt niet nader toegelicht. Het Cft kan derhalve niet bepalen of een correcte verwerking van de vier begrotingswijzigingen heeft plaatsgevonden. Overigens sluiten ook de totalen van de verzamel- en consolidatiestaat niet aan op de totalen van de functionele indeling.

Duidelijk is evenwel dat, zonder de getoonde verplichtingen, de realisatie van zowel de baten als de lasten sterk achterblijven bij de begroting. Het Cft vroeg in 2022 meerdere malen aandacht voor een reële begroting, waarin zowel de ambities als de beperkingen in de uitvoeringskracht van het openbaar lichaam tot uiting komen. Gelet op de achterblijvende realisatie in 2022 verzoekt het Cft Bonaire de raming van de baten en lasten voor 2023 kritisch te herzien, en indien nodig bij te stellen in de eerste ontwerpbegrotingswijziging (OBW) 2023.

Het gebrek aan aansluiting op de begroting en het ontbreken van een adequate verantwoordingsinformatie beperken het inzicht in de financiële positie van het openbaar lichaam. Dit bemoeilijkt niet alleen de wettelijke taak van het Cft, maar begrenst ook de sturingsmogelijkheden van het bestuurscollege en de controlerende taak van de eilandsraad. Het Cft roept Bonaire op hierin wezenlijke verbeteringen door te voeren.

Toelichting

In tabel 1 is de vastgestelde begroting 2022 inclusief wijzigingen weergegeven en de realisatie tot en met het vierde kwartaal 2022. In de laatste kolom is de realisatie ten opzichte van de vastgestelde begroting 2022 inclusief wijzigingen weergegeven.

Baten

Bonaire realiseert tot en met het vierde kwartaal van 2022 USD 65,6 miljoen aan reguliere baten. De realisatie van de reguliere baten ligt daarmee in lijn met de begroting (96 procent). De baten uit de erfpachten en de verhuur van gebouwen zijn lager dan begroot, terwijl de baten uit de toeristenbelasting hoger zijn dan begroot. Daarnaast realiseert Bonaire tot en met het vierde kwartaal USD 37,1 miljoen aan baten uit bijzondere uitkeringen, waar de begroting inclusief wijzigingen uitgaat van USD 50,0 miljoen aan baten uit bijzondere uitkeringen. Een toelichting hierop ontbreekt in de UR.

Tabel 1: Overzicht baten en lasten (in miljoenen USD)²

	Begroting 2022 incl. wijzigingen	4e UR 2022	Realisatie
Baten	118,6	102,7	87%
Reguliere baten	68,6	65,6	96%
Bijzondere uitkeringen	50,0	37,1	74%
Lasten	118,6	89,2	75%
Reguliere lasten	68,6	59,2	86%
Bijzondere uitkeringen	50,0	30,0	60%
Resultaat	-	13,5	n.v.t.
Verplichtingen	-	12,7	n.v.t.
Resultaat na verplichtingen	-	0,8	n.v.t.

Bron: vierde uitvoeringsrapportage 2022 van Bonaire

Lasten

Bonaire realiseert tot en met het vierde kwartaal van 2022 USD 59,2 miljoen aan reguliere lasten. De realisatie blijft achter ten opzichte van de begroting na wijzigingen, die uitgaat van USD 68,6 miljoen aan reguliere lasten. Bonaire neemt in de vierde UR een bedrag van USD 12,7 miljoen aan aangegane verplichtingen op, waarvan USD 4,9 miljoen betrekking heeft op de reguliere lasten. Bonaire realiseert tot en met het vierde kwartaal USD 30,0 miljoen aan lasten gerelateerd aan bijzondere uitkeringen, terwijl de begroting inclusief wijzigingen uitgaat van USD 50,0 miljoen aan lasten gerelateerd aan bijzondere uitkeringen. De realisatie van lasten gerelateerd aan bijzondere uitkeringen blijft hiermee fors achter ten opzichte van de begroting inclusief wijzigingen. Bonaire licht dit verschil in de vierde UR niet nader toe.

De aangegane verplichtingen bedragen volgens opgave USD 12,7 miljoen, ofwel 11 procent van de begroting 2022 na de vierde begrotingswijziging. Omdat de verplichtingen niet zijn gespecificeerd, kan het Cft het realiteitsgehalte hiervan niet toetsen.

Liquiditeit

De vierde UR geeft geen inzicht in de liquiditeitspositie van Bonaire. Bonaire benoemt in de voortgangsrapportage financieel beheer dat een liquiditeitenplanning is opgesteld voor de periode 2023-2026, welke is gebaseerd op het saldo liquide middelen per december 2022 en de grote uitgaven.

² In deze tabel is sprake van afronding op hele USD miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

Het Cft is hierover ambtelijk geïnformeerd. Over de berekening en de onderbouwing van de liquiditeit wordt nader overleg gevoerd tussen Bonaire, het Cft en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Overheidsentiteiten en de collectieve sector

Bonaire heeft dertien overheidsentiteiten, waarvan vijf entiteiten tot de collectieve sector behoren. Voor de toetsing van de rentelastnorm voor de collectieve sector over het jaar 2021 had het Cft, conform artikel 9 lid 9 van de Wet FinBES, uiterlijk 1 juli 2022 over de voorlopige jaarcijfers 2021 van deze vijf entiteiten moeten beschikken. Het Cft verzocht Bonaire op 11 oktober 2022 om uiterlijk 30 november 2022 de jaarrekeningen van de overheidsentiteiten bij het Cft aan te leveren.³ Dit is tot op heden niet gebeurd. Het Cft verzoekt Bonaire de tot op heden vastgestelde jaarrekeningen van deze vijf overheidsentiteiten zo spoedig mogelijk bij het Cft aan te leveren.

Financieel beheer

In het derde kwartaal van 2022 is een hernieuwd plan van aanpak opgesteld om het financieel beheer van het openbaar lichaam op orde te brengen.⁴ Bonaire rapporteert in het voortgangsverslag over de uitvoering van dit plan van aanpak. Het Cft verzocht Bonaire in zijn reactie op de derde UR vanaf de vierde UR 2022 over alle nog openstaande verbeterpunten van het plan van aanpak te rapporteren, teneinde de voortgang van het plan van aanpak inzichtelijk te maken.⁵ Bonaire heeft dit advies opgevolgd, de voortgangsrapportage geeft een duidelijk beeld over de stand van zaken van het financieel beheer. Uit de voortgang blijkt dat Bonaire op verschillende punten vooruitgang boekt, waaronder de IT en informatiebeveiliging en de inning van toeristen- en autoverhuurbelasting. Het voortgangsverslag laat zien dat de inning van motorrijtuigenbelasting en grondbelasting nog aandacht vraagt. Daarnaast merkt Bonaire op dat de verschillende directies van het openbaar lichaam de verantwoordelijkheid hebben om de nodige maatregelen te treffen om de openstaande punten van het plan van aanpak op te lossen. In de aanloop naar een verbetering van het financieel beheer onderschrijft het Cft het belang van een goede samenwerking tussen de directies.

Bonaire voerde in het derde kwartaal 2022 interne controles uit over het eerste halfjaar van 2022, waarbij de opzet en het bestaan van alle materiele processen is beoordeeld. Tevens voerde Bonaire steekproeven uit om de getrouwheid en rechtmatigheid van de transacties over het eerste halfjaar van 2022 te controleren.

³ Cft, kenmerk Cft 2022100126, Verzoek jaarrekeningen overheidsdeelnemingen, d.d. 11 oktober 2022.

⁴ Openbaar Lichaam Bonaire, Plan van aanpak Financieel beheer op orde, d.d. 26 augustus 2022.

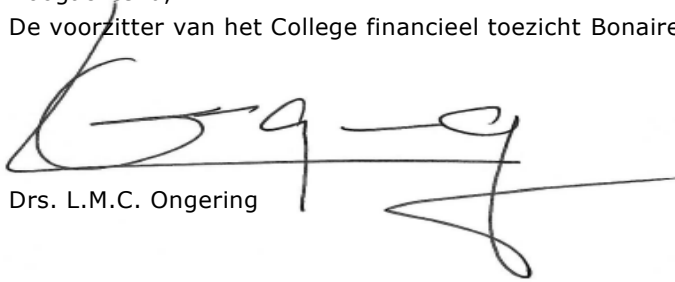
⁵ Cft, kenmerk Cft 202200140, Reactie op de derde uitvoeringsrapportage 2022, d.d. 9 november 2022.

Kenmerk
Cft 202300023
Blad
5/5

De accountant betrok het interne controledossier bij de interim-controle die in oktober en november 2022 heeft plaatsgevonden. In het vierde kwartaal van 2022 en in het eerste kwartaal van 2023 worden interne controles op de transacties in het tweede halfjaar van 2022 uitgevoerd.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'L.M.C. Ongerling', written over a horizontal line. The signature is stylized and cursive.

Drs. L.M.C. Ongerling

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire
Het hoofd Financiën van het openbaar lichaam Bonaire